Torsdag den 14 november 2019

P9_TA(2019)0058

Kriminalisering av sexualundervisning i Polen

Europaparlamentets resolution av den 14 november 2019 om kriminalisering av sexualundervisning i Polen (2019/2891(RSP))

(2021/C 208/05)

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

— med beaktande av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna av den 10 december 1948,

— med beaktande av FN:s mål för hållbar utveckling,

— med beaktande av Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen), som öppnades för underskrift den 11 maj 2011,

— med beaktande av Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp (Lanzarotekonventionen) av den 25 oktober 2007,

— med beaktande av konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor av den 18 december 1979,

— med beaktande av konventionen om barnets rättigheter av den 20 november 1989,

— med beaktande av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad *stadgan*),

— med beaktande av Pekingdeklarationen och handlingsplanen från Peking, som antogs vid den fjärde internationella kvinnokonferensen den 15 september 1995, samt de slutdokument som senare antogs vid FN:s extra sessioner Peking + 5 (2005), Peking + 15 (2010) och Peking + 20 (2015),

— med beaktande av den internationella konferensen om befolkning och utveckling, som hölls i Kairo 1994, och dess handlingsprogram,

— med beaktande av Unescos internationella tekniska vägledning om sexualundervisning, *International Technical Guidance on Sexuality Education*, från 2018,

— med beaktande av FN:s befolkningsfonds (UNFPA) operativa vägledning för omfattande sexualundervisning, *Operational Guidance for Comprehensive Sexuality Education*, från 2014,

— med beaktande av de standarder för sexualundervisning i Europa, *Standards for Sexuality Education in Europe*, som utarbetats av Världshälsoorganisationens (WHO) regionala kontor för Europa och Tysklands federala centrum för hälsoupplysning,

— med beaktande av rapporten från Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter av den 4 december 2017 om kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter i Europa, *Women's sexual and reproductive health and rights in Europe*,

— med beaktande av domen från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna av den 20 juni 2017 i målet Bayev m.fl. mot Ryssland,

— med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/93/EU av den 13 december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi ([1]) samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF av den 22 december 2003 om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi ([2]),

— med beaktande av hbt-undersökningen *European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey*, som offentliggjordes av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) 2019,

— med beaktande av sina tidigare resolutioner om Polen, särskilt sin resolution av den 15 november 2017 om situationen i fråga om rättsstatlighet och demokrati i Polen ([3]),

— med beaktande av rapporten av den 10 juli 2017 från utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män till följd av dess resa till Polen den 22-24 maj 2017,

— med beaktande av rapporten av den 3 december 2018 från utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor till följd av den resa som en ad hoc-delegation gjorde till Polen den 19–21 september 2018, om situationen i fråga om rättsstatlighet,

— med beaktande av sin resolution av den 13 februari 2019 om bakslag för kvinnors rättigheter och jämställdhet i EU ([4]),

— med beaktande av artikel 132.2 i arbetsordningen, och av följande skäl:

A. Den 17 juli 2019 överlämnades ett medborgarinitiativ om en lag som ändrar artikel 200b i den polska strafflagen till den polska sejmen av initiativet ”Stop Paedophilia”.

B. Den 15 oktober 2019, efter parlamentsvalet och återupptagandet av det parlamentariska sammanträdet, debatterade sejmen lagförslaget vid första behandlingen, och den 16 oktober 2019 röstade man emot att förkasta lagförslaget. Den lagstiftningsmässiga behandlingen av lagförslaget förväntas återupptas efter den nyvalda sejmens öppnande den 12 november 2019.

C. Det påstådda syftet med lagförslaget är att ändra de befintliga lagarna om förebyggande och bekämpning av pedofili. Att man likställer tillhandahållande av omfattande sexualundervisning för unga med främjande av pedofili är oroväckande, omdömeslöst och skadligt.

D. De nya bestämmelserna i lagförslaget föreskriver att den som offentligt främjar eller godkänner sexuellt umgänge bland underåriga skulle riskera upp till två års fängelse.

E. Dessa bestämmelser gäller även fall där masskommunikation används för att främja eller godkänna att underåriga har samlag eller ägnar sig åt andra sexuella handlingar, och omfattar även yrken där man bedriver undervisning, behandling eller vård av underåriga eller förmyndarskap över dem, med fängelsestraff på upp till tre år. Förslag har lagts fram om att ytterligare skärpa detta straff till fem år.

F. Sådana bestämmelser skulle i praktiken kriminalisera tillhandahållandet av omfattande sexualundervisning till underåriga under sken av att förebygga pedofili, vilket skulle få konsekvenser för bland annat lärare, aktivister, vårdgivare, psykologer, utgivare och journalister och till och med föräldrar eller vårdnadshavare.

G. Den konstitutionella principen om proportionalitet innebär att lagstiftarna inte har oinskränkt frihet att fastställa straffrättsliga bestämmelser och att strafflagen endast får användas som en sista utväg, i överensstämmelse med principen om sista utväg. Detta lagförslag skulle strida mot den principen.

([1]) EUT L 335, 17.12.2011, s. 1.
([2]) EUT L 13, 20.1.2004, s. 44.
([3]) EUT C 356, 4.10.2018, s. 44.
([4]) Antagna texter, P8_TA(2019)0111.

Torsdag den 14 november 2019

H. Polen har ratificerat Istanbulkonventionen, Lanzarotekonventionen, konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor och konventionen om barnets rättigheter, och är enligt internationell människorättslagstiftning skyldigt att ge tillgång till omfattande sexualundervisning och information, bland annat om riskerna för sexuell exploatering och sexuella övergrepp, och att bekämpa könsstereotyper i samhället.

I. I 20 medlemsstater är det redan obligatoriskt att tillhandahålla någon form av sexual- och hälsoundervisning. Vissa medlemsstater, däribland Polen, har inte följt WHO:s standarder för sexualundervisning i Europa.

J. Omfattande sexualundervisning är en läroplansbaserad process för undervisning och lärande om de kognitiva, känslomässiga, fysiska och sociala aspekterna av sexualitet och syftar till att ge barn och ungdomar kunskaper, färdigheter, attityder och värderingar som ger dem verktyg att värna om sin hälsa, sitt välbefinnande och sin värdighet. Omfattande sexualundervisning skulle göra det möjligt för barn och ungdomar att utveckla respektfulla sociala och sexuella relationer, med beaktande av hur deras val påverkar deras eget och andras välbefinnande. Det skulle också göra det möjligt för barn och ungdomar att förstå och se till att skydda sina rättigheter under hela livet.

K. Att tillhandahålla omfattande sexualundervisning är ett av de viktigaste instrumenten för att uppfylla åtagandena från den 25:e internationella konferensen om befolkning och utveckling (ICPD25), nämligen noll icke tillgodosedda behov av familjeplanering, noll mödradödlighet som kan förhindras och noll könsrelaterat våld och skadliga sedvänjor mot kvinnor, flickor och ungdomar.

L. Enligt stadgan, Europakonventionen och Europadomstolens rättspraxis hör kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa samman med ett flertal mänskliga rättigheter, bland annat rätten till liv och värdighet, frihet från omänsklig och förnedrande behandling, rätten till hälso- och sjukvård, rätten till ett privatliv, rätten till utbildning och förbudet mot diskriminering, vilket också återspeglas i Polens konstitution.

M. Lagförslaget kan ses som ett ytterligare försök att begränsa de sexuella och reproduktiva rättigheterna i Polen under de senaste åren. Försöket att ytterligare begränsa rätten till abort stoppades 2018 till följd av de polska medborgarnas massiva motstånd, som de gav uttryck för i de så kallade ”svarta fredag”-demonstrationerna.

N. Europadomstolen har angett att i känsliga frågor, såsom vid den offentliga debatten om sexualundervisning, där det måste finnas en balans mellan föräldraåsikter, utbildningspolitik och tredje mans rätt till yttrandefrihet, har myndigheterna inget annat val än att tillämpa kriterier som avser objektivitet, mångfald, vetenskaplig noggrannhet och slutligen användbarheten av en viss typ av information för den unga publiken.

O. Många barn och tonåringar lär sig om intima relationer i första hand från pornografi, särskilt på nätet, och från motstridiga budskap från sina jämnåriga. I detta sammanhang blir sexualundervisningen ännu viktigare för att tillhandahålla de verktyg som behövs för att unga människor tryggt ska kunna surfa på nätet och sociala medier utan att falla offer för nätgromning, för att hjälpa dem att förstå det innehåll de ser och för att identifiera faktabaserad information och förekomsten av könsstereotyper och sexism.

P. Underåriga kan stöta på flera hinder för tillgång till preventivmedel, såsom restriktiva lagar och policyer för tillhandahållande av preventivmedel, vid sidan om bristande kunskap. Även om ungdomar skulle kunna få tag i preventivmedel kan de hindras från att göra det på grund av stigman runt sex utanför äktenskapet och/eller användning av preventivmedel, rädsla för biverkningar eller brist på kunskap om hur preventivmedel ska användas korrekt. Enligt polsk lag om sexuell myndighetsålder är ungdomar över 15 år behöriga att samtycka till sexuella handlingar. De behöver fortfarande vårdnadshavarens samtycke för att få ett recept på preventivmedel.

Q. Det sexuella våldet är utbrett, och underåriga är särskilt utsatta, och detta våld måste utrotas. Tonårsgraviditeter är fortfarande en stor social fråga och kan bidra till mödra- och barnadödlighet. Omfattande sexualundervisning bidrar till att motverka könsstereotyper och förebygga könsrelaterat våld.

1. Europaparlamentet påminner om att sexuell hälsa är grundläggande för människors, pars och familjers allmänna hälsa och välbefinnande, liksom den sociala och ekonomiska utvecklingen i samhällen och länder, och att tillgång till hälsa, inbegripet sexuell och reproduktiv hälsa, är en mänsklig rättighet.

2. Europaparlamentet uttrycker djup oro över de extremt vaga, vida och oproportionerliga bestämmelserna i lagförslaget, som de facto syftar till att kriminalisera tillhandahållandet av sexualundervisning till underåriga och vars tillämpningsområde utgör ett potentiellt hot mot alla personer och i synnerhet sexualupplysare, däribland lärare, vårdgivare, författare, utgivare, det civila samhällets organisationer, journalister och föräldrar eller vårdnadshavare, vilka riskerar upp till tre års fängelse för undervisning om människors sexualitet, hälsa och intima relationer. Parlamentet är fortsatt oroat över att detta lagförslag skulle få en avkylande effekt på lärare och att ett av de främsta hindren för sexualundervisningen är att lärare inte får stöd.

3. Europaparlamentet upprepar med kraft att tillgång till omfattande och åldersanpassad information om sex och sexualitet och tillgång till sexuell och reproduktiv hälso- och sjukvård, inbegripet sexualundervisning, familjeplanering, preventivmedel och säkra och lagliga aborter, är nödvändigt för att skapa en positiv och respektfull syn på sexualitet och sexuella relationer samt för att ge möjlighet till säkra sexuella erfarenheter, fria från tvång, diskriminering och våld. Parlamentet uppmanar alla medlemsstater att införa omfattande åldersanpassad sex- och samlevnadsundervisning för unga i skolan.

4. Europaparlamentet påminner om att sådan undervisning är en nödvändig del av läroplanen för att uppfylla WHO:s standarder för Europa när det gäller att utbilda och skydda unga människor. Parlamentet bekräftar att sådan undervisning bör behandla ämnen såsom sexuell läggning och könsidentitet, sexuella uttryck, relationer och positivt samtycke samt information om negativa följder eller tillstånd, till exempel sexuellt överförbara infektioner och hiv, oavsiktlig graviditet, sexuellt våld och skadliga beteenden och sedvänjor såsom gromning och kvinnlig könsstympning.

5. Europaparlamentet påminner om att utbildning, utöver att vara en grundläggande rättighet i sig, är en förutsättning för åtnjutandet av andra grundläggande rättigheter och friheter som garanteras genom artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget), den polska konstitutionen och stadgan. Parlamentet betonar att bristen på information och utbildning om sex och sexualitet, snarare än att skydda unga människor, i stället sätter deras säkerhet och välbefinnande på spel genom att de blir mer sårbara och sämre rustade för att identifiera sexuell exploatering, sexuella övergrepp och sexuellt våld, inbegripet våld i hemmet och olika former av övergrepp på nätet såsom nätvåld, nättrakasserier och hämndporr. Parlamentet anser att omfattande sexualundervisning även har en positiv inverkan på jämställdheten, bland annat genom att förändra skadliga könsnormer och attityder till könsrelaterat våld, bidra till att förhindra våld i nära relationer och sexuellt tvång, bryta tystnaden kring sexuellt våld, sexuell exploatering eller sexuella övergrepp och ge ungdomar möjlighet att söka hjälp.

6. Europaparlamentet betonar vikten av hälso- och sexualundervisning, särskilt för flickor och unga hbti-personer, som är särskilt drabbade av orättvisa könsnormer. Parlamentet betonar att sådan undervisning måste omfatta att lära ungdomar om relationer som bygger på jämställdhet, samtycke och ömsesidig respekt som ett sätt att förebygga och bekämpa könsstereotyper, homofobi, transfobi och könsrelaterat våld. Parlamentet konstaterar att sexualundervisning inte leder till en tidigare sexualdebut.

7. Europaparlamentet påminner om att medlemsstaterna, inklusive Polen, enligt artikel 23 i direktiv 2011/93/EU ska vidta lämpliga åtgärder i samarbete med relevanta organisationer i det civila samhället för att öka medvetenheten och minska risken för att barn faller offer för sexuella övergrepp eller sexuell exploatering.

8. Europaparlamentet vill lyfta fram det civila samhällets viktiga roll när det gäller att tillhandahålla sexualundervisning. Parlamentet efterlyser adekvat finansiering till de berörda organisationerna genom olika finansieringsinstrument på EU-nivå, såsom programmet för rättigheter och värden i den fleråriga budgetramen 2021–2027 och andra EU-pilotprojekt som skulle kunna påverka detta område.

9. Europaparlamentet fördömer den senaste tidens utveckling i Polen som syftar till att vilseleda, stigmatisera och förbjuda sexualundervisning och i synnerhet det grova, olämpliga och felaktiga innehållet i den motivering som anges i lagförslaget. Parlamentet uppmanar det polska parlamentet att avstå från att anta det föreslagna lagförslaget och att säkerställa att ungdomar har tillgång till omfattande sexualundervisning och att de som tillhandahåller sådan undervisning och information får stöd att göra detta på ett faktabaserat och objektivt sätt.

10. Europaparlamentet uppmanar rådet att behandla denna fråga och andra påståenden om kränkningar av de grundläggande rättigheterna i Polen inom ramen för sina pågående utfrågningar om situationen i Polen, i enlighet med artikel 7.1 i EU-fördraget.

11. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till kommissionen och rådet, till Polens president, regering och parlament samt till medlemsstaternas regeringar och parlament.